

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
NAZİRLƏR KABİNETİ**

QƏRAR № ____

Bakı şəhəri,

« ____ » _____ 201_ -ci il

“Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlara əsaslanan istehsalın (kreativ sənayenin) iqtisadiyyatda payının hesablanması və əqli mülkiyyət aktivlərinin qiymətləndirilməsi Qaydaları”nın təsdiq edilməsi haqqında

“Azərbaycan Respublikasının Müəllif Hüquqları Agentliyi haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 30 avqust tarixli 287 nömrəli Fərmanının 2-ci bəndindən irəli gələn məsələlərin və “Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin Avropa İttifaqı qanunvericiliyinə uyğunlaşdırılması üzrə 2010-2012-ci illər üçün Tədbirlər Planı”nda nəzərdə tutulan tədbirlərin icrasını təmin etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır:**

1. “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlara əsaslanan istehsalın (kreativ sənayenin) iqtisadiyyatda payının hesablanması və əqli mülkiyyət aktivlərinin qiymətləndirilməsi Qaydaları” təsdiq edilsin (əlavə olunur).
2. Bu qərar imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

**Azərbaycan Respublikasının
Baş naziri**

Artur Rasi-zadə

Azərbaycan Respublikası
Nazirlər Kabinetinin 201_-ci il ____
____ tarixli ____ nömrəli qərarı
ilə təsdiq edilmişdir

**Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlara əsaslanan istehsalın (kreativ sənayenin)
iqtisadiyyatda payının hesablanması və əqli mülkiyyət aktivlərinin
qiymətləndirilməsi**

QAYDALARI

1. Bu Qaydalar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 30 avqust tarixli 287 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Müəllif Hüquqları Agentliyi haqqında Əsasnamə”nin 8.46-cı bəndinə uyğun olaraq hazırlanmışdır, müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlara (bundan sonra -“**əqli mülkiyyət**”) əsaslanan istehsalın (kreativ sənayenin) iqtisadiyyatda payının hesablanması və əqli mülkiyyət aktivlərinin qiymətləndirilməsi ilə bağlı məsələləri tənzimləyir.

2. Əqli mülkiyyətə əsaslanan istehsalın (kreativ sənayenin) iqtisadiyyatda payı hesablanarkən aşağıda göstərilən əqli mülkiyyət obyektlərinin, işlərin və xidmətlərin dəyərinin həcmi əsas götürülür:

- elm, ədəbiyyat və incəsənət əsərləri, kompyuter proqramları, kinematoqrafiya əsərləri də daxil olmaqla audiovizual əsərlər, ifalar, fonogramlar, yayım təşkilatlarının verilişləri və elmi tədqiqatların nəticələri;

- poliqrafiya, kitab və musiqi sənayesi (sahələri), kitabxanalar, teatrlar, muzeylər və bu sahələr üzrə istehsal bölmələrinin fəaliyyəti, internet xidmətləri (sənədlərin İnternet vasitəsilə ötürülməsi, elektron poçt yazışmaları, faylların bir kompyuterdən digərinə otürülməsi, uzaq məsafədə səs və video əlaqələrin təşkili, İnternet vasitəsilə görüş və videokonfransların keçirilməsi və s.), elm sahəsi, kompyuter proqramlarının və məlumat toplularının (bazalarının) yaradılması, reklam, foto, incəsənət və qrafika işləri, veb-saytların yaradılması, tərkibində əqli mülkiyyət obyektləri olan malların müxtəlif üsullarla istifadəsi, o cümlədən işlərin görülməsi və xidmətlərin göstərilməsi.

3. Əqli mülkiyyətə əsaslanan istehsal sahələri dörd qrupa bölünür:

3.1. əsas sahələr (kitablar, dövri nəşrlər, multimedia məhsulları, musiqi, fotoqrafiya, kino, heykəltəraşlıq, elmi tədqiqatlar, kompyuter təminatı, kompyuter oyunları, səsyazma sənayesi, kitabxanalar, teatrlar, teleradio verilişləri, tətbiqi sənət əsərləri (xalçalar, zərgərlik məmulatları, bəzək əşyaları və s.) dizayner və memarlıq işləri);

3.2. qarşılıqlı asılılıq münasibətində olan sahələr (müəlliflik hüququ ilə qorunan əsərlərin yayılması, təkrar istehsalı, nüsxələrinin çoxaldılması və müxtəlif üsullarla istifadəsi ilə bağlı olan, həmçinin müvafiq avadanlıqların, məhsulların (kağız, televizor, kompyuter və s.) istehsalı (hazırlanması));

3.3. müəlliflik hüququna qismən əsaslanan sahələr (əqli yaradıcılığın elementlərini özündə ehtiva edən istehsal sahələri, o cümlədən modelyrlərin, rəssamların geyim, ayaqqabı, parça, furnitur istehsalı və s.);

3.4. köməkçi sahələr (tərkibində əqli mülkiyyət obyektləri olan məhsulların yayımı, saxlanması və realizə olunması və nəql edilməsi. Əqli mülkiyyətə əsaslanan köməkçi sahələrə ticarət, nəqliyyat, rabitə və s. müəssisələr daxildir).

4. İqtisadiyyatda əqli mülkiyyət obyektlərindən istifadənin və bu obyektlərin istehsal bölmələrinin, əqli mülkiyyətə əsaslanan işlərin və göstərilən xidmətlərin dəyərinin hesablanması rəsmi statistik məlumatlar əsasında aparılır. Statistika göstəriciləri olmadıqda ekspert qiymətləndirməsindən istifadə olunur.

5. Əqli mülkiyyətə əsaslanan istehsalın (kreativ sənayenin) payı hesablanarkən yalnız əqli mülkiyyət obyektlərindən qanuni istifadə nəticəsində yaradılan sənaye məhsullarının istehsalı, müxtəlif üsullarla istifadəsi, o cümlədən satışı, həmçinin işlərin görülməsi və xidmətlərin göstərilməsinə görə sərf olunan (ayrılan) vəsait və əldə olunan gəlirin ümumi həcmi nəzərə alınır.

Əqli mülkiyyət aktivlərinin qiymətləndirilməsi

6. Sahibkarlıq fəaliyyətinin subyektlərinə məxsus əqli mülkiyyətin qiymətləndirilməsi və auditi zamanı:

a. müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqların obyektlərinə, inteqral sxem topologiyalarına, məlumat toplularına və digər əqli mülkiyyət obyektlərinə (nou-hau, qüdvillər və s.) olan hüquqlar əsas götürülür;

b. əqli mülkiyyətin bilavasitə müəssisədə yaradılması, yaxud onun fiziki və hüquqi şəxslərdən satın və ya əvəzi ödənilmədən alınması, hüquqi şəxslərin ləğvi və yenidən təşkili nəticəsində və ya təsisçi tərəfindən hüquqi şəxslərin nizamnamə kapitalına əlavə edilməsi, eləcə də hədiyyə, yaxud miras kimi əldə olunması göstərilməlidir.

7. Qeyri-maddi aktivlər uçot vahidi kimi müəssisənin balansına daxil edilməli və mühasibat uçotunda öz əksini tapmalıdır.

8. Əqli mülkiyyət aktivlərinin dəyərləndirilməsi üçün əqli mülkiyyət obyektlərinin iqtisadi səmərəliliyi aşağıdakı əlamətlərə görə şərtləndirilir:

- əqli mülkiyyətin tətbiqinin (istifadəsinin) optimal variantının seçilməsi;
- müəssisənin inkişaf strategiyasının təkmilləşdirilməsi;
- əqli mülkiyyətin yaradılması və ya əqli mülkiyyətə hüquqların əldə edilməsi;
- kredit həcmnin əsaslandırılması və investisiyaya cəlb olunması üçün biznes planın işlənilib hazırlanması;
- əqli mülkiyyətə hüquqlarının müəssisə tərəfindən üçüncü şəxslərə icarəyə verilməsi və ya əvəzsiz ötürülməsi;
- əqli mülkiyyətdən əldə olunan gəlirin vergiyə cəlb edilməsi;
- vergidən və qanunvericiliklə müəyyən edilən digər ödənişlərdən azad, yaxud imtiyazlı vergiyə, kreditləşdirməyə, digər stimullaşdırma növlərinə aid olan əmlakın və ya gəlirin payının hesablanması;
- investisiya həcmnin proqnozlaşdırılmasında əqli mülkiyyətin payının müəyyən edilməsi;
- kreditləşdirmədə girov əvəzi qoyulan əqli mülkiyyətin qiymətləndirilməsi.

Əqli mülkiyyətin qiymətləndirilməsi üsulları

9. Əqli mülkiyyət obyektlərinin qiymətləndirilməsində hər birinin xüsusi hesablama metodu olan gəlirlər, məsrəflər (xərclər) və müqayisəli yanaşmalardan istifadə olunur.

Gəlirlər üzrə yanaşmanın ən geniş yayılmış metodları aşağıdakılardır:

10. Gəlirdə üstünlük metodu.

Bu metod ilə əqli mülkiyyətin yaradılmasının dəyəri qiymətləndirilir. Gəlirdə üstünlük əqli mülkiyyətin istifadəsindən gözlənilən gəlirlə müəyyən edilir.

“Gəlirdə üstünlük” dedikdə qeyri-maddi aktivlərin qiymətləndirilməsindən irəli gələn əlavə gəlir başa düşülür. Bu üstünlük əqli mülkiyyətdən istifadə etməklə alınan gəlir və əqli mülkiyyətdən istifadə etmədən məhsul satışından istehsalçının götürdüyü gəlir arasındakı fərq bərabərdir.

11. Royaltidən azad olma metodu.

Bu metod əqli mülkiyyətin qiymətləndirilməsi üçün tətbiq edilir. Əqli mülkiyyət sahibi mükafat (royalti) əvəzində əqli mülkiyyət obyektindən istifadə hüququnu başqa şəxsə verir. Royalti əqli mülkiyyətdən istifadə etməklə istehsal edilən malların satışından əldə olunan ümumi məbləğdən faizlə ifadə olunur.

Royaltinin miqdarı bazarın təhlili əsasında müəyyənləşdirilir.

Royaltidən azad olma metodunun əsas mərhələlərinə aşağıdakılar daxildir:

- royalti hesablanacaq satış həcmi üzrə proqnozun tərtib edilməsi.

Bununla əlaqədar lisenziyalı məhsul istehsalının həcmi hər il üzrə ayrıca müəyyən edilir. Bu zaman birinci il əvvəlcədən proqnozlaşdırılan həcmdə məhsulun istehsal edilə bilməyəcəyi, sonra istehsalın həcmində artımların baş verəcəyi, daha sonra isə yeniliklərdə mənəvi köhnəlmənin baş verməsi ilə əlaqədar olaraq enmələrin müşahidə edilməsinin mümkünlüyü nəzərə alınmalıdır.

- royalti dərəcəsinin müəyyən edilməsi.

- proqnozlaşdırılmış satış həcmindən faiz kimi royalti üzrə gözlənilən ödəmələr hesablanır.

12. Əqli mülkiyyət obyektlərinin yaradılmasının dəyəri metodu.

Bu metoddan istifadə etməklə əqli mülkiyyətin dəyərini qiymətləndirmək üçün onun yaradılması və istifadəyə verilməsi ilə bağlı bütün faktiki məsrəflər (elmi-tədqiqat işlərinin aparılması, təcrübə nümunələrinin yaradılması, konstruktor-texniki, texnoloji, layihə sənədlərinin işlənilib hazırlanması və s. üçün çəkilən xərclər) müəyyən edilməlidir.

13. Əqli mülkiyyətin maya dəyərində qazanc metodu.

Bu metod həm məsrəflər üzrə, həm də müqayisəli yanaşmaların elementlərinə malikdir. Qeyri-maddi aktivin dəyəri onun istifadəsinə çəkilən xərclərə qənaətin təyin olunması vasitəsilə müəyyən edilir.

Müqayisəli yanaşma dəyərləndirmənin bazar metoduna əsaslanır.

Qeyd: Nəzərə almaq lazımdır ki, inkişaf etmiş bir çox ölkələrdə dəyərləndirmənin bazar metodundan istifadə edilir. Bu metod fərdi və ya müstəqil qərarların tətbiqini nəzərdə tutur. Dəyərin qiymətləndirilməsi əqli mülkiyyətin alıcısı və satıcısı arasında razılaşma əsasında aparılır.

14. Əqli mülkiyyətin payı qiymətləndirilərkən bir neçə metoddan istifadə edilməli və əldə olunan nəticələrdən daha effektiv olanı seçilməlidir.